

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Gwaith
Dyddiad:	15 Mehefin 2020
Pwnc / Testun:	Diweddariad o ymateb y Cyngor hyd yma i'r argyfwng COVID -19
Deilydd(ion) Portffolio:	Cyng Llinos Medi, Arweinydd y Cyngor
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	Annwen Morgan, Prif Weithredwr
Awdur yr Adroddiad: Tel: E-bost:	Dylan Williams, Dirprwy Brif Weithredwr / J Huw Jones, Pennaeth Gwasanaethau Democraidd 01248 752499 DylanWilliams3@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	Holl Aelodau Etholedig y Cyngor

A – Argymhelliad / Argymhellion a rheswm / rhesymau

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith:

A1 Dderbyn yr adroddiad ac ymateb y Cyngor i'r argyfwng hyd yma.

A2 Gadarnhau y dylai'r UDA adrodd ar gynnydd ar faterion llacio'r datgloi a'r gwaith Adfer i'r ddau Fwrdd Rhaglen sefydlog. Yn ogystal, ymestyn aelodaeth y byrddau i gynnwys y 4 arweinydd grŵp.

A3 Awdurdodi swyddogion i baratoi diweddariad ar y paratodau a'r gwaith Adfer i'w gyflwyno i gyfarfod nesaf y Pwyllgor Gwaith.

B – Pa opsiynau eraill bu I chi ystyried a beth oedd y rhesymau am eu gwrthod ac/neu am ddewis yr opsiwn hwn?

Pwysigrwydd diweddarau'r Pwyllgor Gwaith yn sgil goblygiadau'r argyfwng ar waith y Cyngor.

C – Pam fod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Materion gweithredol mewn ymateb i'r argyfwng.

D – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson a'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi

DD – A yw'r penderfyniad hwn oddi fewn i'r gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

<u>Amherthnasol</u>

E – Effaith ar Genedlaethau'r Dyfodol (os yn berthnasol)	
---	--

1	Sut mae'r penderfyniad yma'n effeithio ar ein anghenion tymor hir fel Ynys	Mae effaith y pandemig yn eang ar draws Ynys Môn- trigolion,cymdeithas a'r economi, ac wedi effeithio yn uniongyrchol ar wasanaethau'r Cyngor/rhaglenni gwaith a pharhad busnes.
2	A yw hwn yn benderfyniad a ragwelir a fydd yn atal costau / dibyniaethau ar yr Awdurdod i'r dyfodol. Os felly, sut:-	Bydd angen delio gyda'r argyfwng am gyfnod amhenodol ynghyd â rhaglen waith cyfnod adfer. Mae hwn yn fater cenedlaethol a bydd angen eglurdeb ynghylch gwariant i'r dyfodol ac effaith hyn ar raglen strategol y Cyngor.
3	A ydym wedi bod yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn, os felly, rhowch wybod gyda phwy-	Mae'n bwysig bod penderfyniadau sy'n ymwneud â'r argyfwng a chamau lliniaru yn gyson gyda disgwyliadau rhanbarthol/cenedlaethol.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae ei rhan yn drafftio'r ffordd hon ymlaen? Esboniwch sut:-	
5	Nodwch yr effeithiau mae'r penderfyniad hwn yn ei gael ar yr agenda cydraddoldeb ac iaith Gymraeg	Wrth gynnal gwasanaethau allweddol hyd yma yn ystod yr argyfwng mae sicrhau mynediad i wasanaethau i bawb yn holl bwysig.

E – Gyda phwy yr ymgynghoroch?		Beth oedd eu sylwadau?
---------------------------------------	--	-------------------------------

1	Prif-weithredwr / Uwch Dim Rheoli (UDRh) (gorfodol)	
2	Cyllid / Swyddog 151 (gorfodol)	
3	Swyddog Cyfreithiol / Monitro (gorfodol)	
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth (TG)	
7	Caffael	
8	Sgriwtini	
9	Aelodau Lleol	

F - Atodiadau:

--

FF – Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am ragor o wybodaeth):

CRYNODEB GWEITHREDOL

1. Mae Covid-19 yn glefyd heintus sy'n effeithio ar dros 200 o wledydd ledled y byd¹. Mae hyn yn cynnwys y Deyrnas Unedig.
2. Gwelwyd Llywodraethau Prydain a Chymru yn rhoi trefniadau cynllunio argyfwng brys ar waith i arwain yr ymateb cenedlaethol i'r pandemig.
3. Mae'r strwythur llywodraethu cenedlaethol hwn wedi'i ailadrodd ar lefel ranbarthol yng Ngogledd Cymru a hefyd ar lefel awdurdod lleol gan Gyngor Sir Ynys Môn.
4. Rhoddwyd tîm argyfwng ar waith² i arwain a chydlynu ymateb y Cyngor i effeithiau'r feirws.
5. Mae cyfnod yr argyfwng wedi bod yn un heriol o ran ymateb yn effeithiol a diogel.
6. Gwelwyd gwaith cynllunio a pharatoi ar gyfer yr ymchwydd lleol canol mis Mai, 2020 ar sail y modelu cenedlaethol mewn partneriaeth â sefydliadau eraill.
7. Hyd yma nid yw'r niferoedd o achosion lleol ac ar draws y rhanbarth wedi bod mor uchel â'r hyn oedd yn cael ei ddarogan, fodd bynnag mae risg o ymchwydd pellach yn ddiweddarach eleni.
8. Yn lleol, rydym wedi blaenoriaethu'r meysydd canlynol:
  - a) Gwarchod a diogelu gweithlu'r Cyngor
  - b) Sicrhau cyflenwad PPE digonol a safonol
  - c) Gwarchod a chefnogi unigolion bregus a phlant gweithwyr allweddol
  - d) Dehongli a gweithredu cyfarwyddiadau cenedlaethol
  - e) Cynnal gwasanaethau statudol rheng flaen
  - f) Gweithredu gwasanaethau newydd mewn ymateb yn uniongyrchol i'r argyfwng
  - g) Cynllunio ar gyfer nifer sylweddol o farwolaethau
  - h) Gweinyddu grantiau cenedlaethol ee cefnogi busnesau; taliadau uniongyrchol cinio ysgol am ddim
  - i) Addasu'r gweithlu mewn cyfnod byr a chreu'r amodau ar gyfer ffyrdd gwahanol o weithio
  - j) Peilota'r system 'Profi ac Olrhain'
  - k) Cyfathrebu a rhannu gwybodaeth yn amserol a rheolaidd, yn fewnol ac allanol
  - l) Cydweithio'n effeithiol yn lleol, rhanbarthol, a chenedlaethol.

Rhaid hefyd pwysleisio bod gwaith dydd i ddydd wedi parhau yn ystod cyfnod yr argyfwng ar draws sawl Gwasanaeth, ond bod y dull o weithio wedi cael ei addasu er mwyn cadw'r gweithlu a thrigolion yr Ynys yn ddiogel.

Mae'r sefyllfa'n parhau i newid yn ddyddiol, ond mae'r wybodaeth yn yr adroddiad yma'n gywir ar ddiwrnod ei gwblhau (8 Mehefin 2020).

¹ Nododd Sefydliad Iechyd y Byd fod gan 207 o wledydd, ardaloedd neu diriogaethau achosion ar 03/04/2020

² Tîm Ymateb Rheoli Argyfwng (EMRT) a sefydlwyd ar 18 Mawrth, 2020

1.0 Cyflwyniad

1.1 Cyhoeddwyd bod Prydain yn mynd i gyfnod o gyfyngiadau cymdeithasol ar 23 Mawrth gan Brif Weinidog Prydain. Adolygwyd y trefniadau hyn gan y Prif Weinidog Prydain ar 16 Ebrill, 10 Mai a 28 Mai. Ar 29 Mai, cyhoeddodd Prif Weinidog Cymru fesurau i lacio rhywfaint ar y trefniadau presennol gan ganiatáu pobl o ddau gartref gwahanol i gyfarfod y tu allan yn lleol.

1.2 Mae delio gyda'r argyfwng Covid -19 wedi bod yn her sylweddol i'r Cyngor – nid yn unig o ran cynnal gwasanaethau allweddol rheng flaen a chynnal busnes arferol lle bo'n bosib, ond hefyd i sicrhau bod trefniadau iechyd a diogelwch yn eu lle i ddiogelu staff yr awdurdod tra'n darparu gwasanaethau. O ran parhad busnes, mae'r Arweinydd wedi gweithredu ei phwerau i wneud penderfyniadau gweithredol ers dechrau'r argyfwng. Ers 17 Mawrth mae'r Prif Weithredwr hefyd wedi gweithredu pwerau brys yn ystod yr argyfwng yn unol â'r Cyfansoddiad. Gweler y linc isod:

<https://www.ynysmon.gov.uk/cy/Cyngor/Cynghorwyr-AC-AS-ASE/Penderfyniadau-Gweithredol-a-wnaed-gan-y-Deilydd-Portffolio-Swyddogion-ac-Arweinydd-y-Cyngor/Ebrill-2020.aspx>

1.3 Mae effaith yr argyfwng presennol yn bellgyrhaeddol i drigolion, cymdeithas ac economi'r ynys. Mae wedi cael effaith sylweddol ar allu'r Cyngor i barhau gyda'i raglen waith strategol o foderneiddio a thrawsnewid gwasanaethau ac mae angen eglurder gan Lywodraeth Cymru ynghylch yr effaith ar sefyllfa gyllidol awdurdodau lleol yn y tymor byr, canolig, a hir. Rhagwelir y bydd delio ag effeithiau'r argyfwng, y camau llacio tebygol, a'r cyfnod adferiad dilynol yn flaenoriaeth i'r Cyngor a phartneriaid allweddol am gryn amser i dod. Rhaid cofio hefyd ar adeg paratoi'r adroddiad hwn am lefelau Covid -19 positif ar yr ynys sy'n parhau i godi, a bod prosesau profi wedi'u ehangu. Ar sail gwaith modelu gwreiddiol ar gyfer y rhanbarth, rhagwelwyd ein bod ar hyn o bryd yn nghanol cyfnod brig yr ymchwydd. Serch hyn mae modelu diweddaraf yn rhagdybio darlun ychydig yn well yn gyffredinol nag y'i ragdybiwyd yn wreiddiol am y cyfnod hwn ond rhaid pwysleisio bod posibilrwydd o ail ymchwydd yn ddiweddarach yn y flwyddyn gan bod angen asesu effaith mesurau llacio ar y modelu.

1.4 Pwrpas yr adroddiad hwn yw diweddarau'r Pwyllgor Gwaith o'r trefniadau llywodraethu y rhoddwyd yn eu lle i ymateb i'r argyfwng; amlinelliad ar lefel gwasanaeth o'r prif gamau gweithredu a gymerwyd hyd yma, ac yn olaf ffocws ar y cyfnod nesaf o ddysgu a sefydlu'r normal newydd (fel awdurdod ac Ynys), trwy'r cyfnod adfer.

1.5 Mae rhan nesaf yr adroddiad yn crynhoi'r trefniadau cenedlaethol; strwythurau rhanbarthol dan Fforwm Cydnerth Gogledd Cymru a'r strwythur llywodraethu i ymateb i'r argyfwng yn lleol gan y Cyngor. Mae'r Cyngor wedi chwarae rhan llawn yn cydweithio a gweithredu'n gyson â'r strwythurau rhanbarthol ar weithredoedd a gytunwyd. Mae systemau, cefnogaeth, a gwytnwch darpariaeth technoleg gwybodaeth y Cyngor wedi bod yn hollol hanfodol i alluogi'r gwaith addasu a pharhau yn ddiogel ac effeithiol. Bydd sawl gwerau ac ymarfer da yma i'w ystyried ar gyfer y dyfodol.

2.0 Trefniadau Llywodraethu

2.1 Mae sawl elfen i hyn ar lefel genedlaethol, rhanbarthol a lleol wrth ymdrin â'r argyfwng a rhannu gwybodaeth:

Cenedlaethol

- Cyfarfodydd COBRA – rheoli'r argyfwng ar draws y Deyrnas Unedig
- (Llywodraeth Cymru- arweiniad i Gynghorau (Rheoliadau a Chanllawiau)
- Cyfarfodydd wythnosol- Arweinyddion a Gweinidogion Llywodraeth Cymru.
- Cyfarfodydd Arweinyddion y Gogledd wythnosol.
- Gwybodaeth ddyddiol gan Lywodraeth Cymru a CLILC.
- Cyfarfodydd wythnosol Prif Weithredwyr ar lefel genedlaethol a rhanbarthol.
- Mae'r Arweinydd/Swyddogion sy'n mynychu'r cyfarfodydd hyn yn diweddarau ac yn adrodd yn ôl i'r EMRT yn ddyddiol.

Rhanbarthol

Ar lefel rhanbarthol hefyd mae'r Cyngor wedi bod yn rhan o sawl fforwm cynllunio/ymateb a rhannu gwybodaeth:

- Mae Fforwm Cydnerth Lleol Gogledd Cymru wedi sefydlu Grŵp cyd-gysylltu Strategol Rhanbarthol (**SCG**) sy'n cynllunio ymateb y rhanbarth ar sail senario gwaethaf posibl yn erbyn modelu iechyd.
- Mae Grŵp Tactegol rhanbarthol (**TCG**) yn adrodd i'r SCG yn canolbwyntio ar faterion gweithredol e.e cyflenwadau PPE. Mae nifer o is grwpiau yn adrodd i'r TCG - iechyd a gofal, cynllunio ar gyfer ysbyty maes; marwolaethau uchel, cymuned a chymorth partneriaid, cyfathrebu a'r wasg.
- Swyddogion sy'n mynychu'r cyfarfodydd rhanbarthol yn adrodd yn ôl i'r EMRT yn rheolaidd.

Bu rhaid i'r awdurdod sefydlu trefniant llywodraethu newydd ar frys o ganlyniad i'r argyfwng. Fe roddi'r trosolwg o sut mae gweithgareddau'r awdurdod wedi cael eu rheoli isod:

Strwythur Ymateb y Cyngor

- Cyfarfodydd dyddiol Tîm Rheoli Ymateb i'r Argyfwng (EMRT) yn cynnwys yr Arweinydd a Dirprwy Arweinydd y Cyngor yn cyfarfod yn ffurfiol ers y 18ed Mawrth.
- Mae'r Tîm Rheoli yn gyfrifol am gydlynu ymateb y Cyngor i argyfwng y Coronafeirws; yn trafod cynnal gwasanaethau allweddol, gweithgareddau newydd, cynllunio'r gweithlu, cyfathrebu a rhannu gwybodaeth, ac iechyd a diogelwch.
- Pwrpas y Tîm Rheoli yw ***“arwain a chydlynu camau gweithredu i ddiogelu'r gweithlu a thrigolion, tra'n cydweithio'n effeithiol i ddarparu gwasanaethau lleol hanfodol a newydd (neu wedi cynyddu) mewn ymateb i argyfwng iechyd cyhoeddus COVID – 19”***.
- Uwch Swyddogion yn gweithredu fel Uwch Swyddogion Cyfrifol gyda meysydd penodol.

- Egwyddorion craidd ar gyfer gweithredu gan gynnwys iechyd a diogelwch staff, cynnal gwasanaethau allweddol, a defnyddio'r gweithlu- cyfarfodydd dyddiol.
- Rhaglen waith wythnosol yn cael ei hadolygu a'i diweddarau'n wythnosol.
- Monitro gweithredoedd yr EMRT yn wythnosol drwy system 4action.
- Adroddiad Sefyllfa dyddiol (sit rep) yn cael ei baratoi ynghyd â fersiwn wythnosol i'r SCG rhanbarthol.
- Casglu a monitro data staff yn ddyddiol i bwrpas cynllunio'r gweithlu ac adleoli staff.
- **Trefniadau Gweithio o Bell** - Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu technoleg newydd i ymateb i'r argyfwng ac yn gweithio o bell drwy ddefnyddio Microsoft Teams ble'n bosib.
- Mae dangosfwrdd data allweddol wedi cael ei ddatblygu – e.e sefyllfa Covid-19 ar yr Ynys, PPE, ysgolion a staffio dyddiol.

Is-grwpiau

- Yn eistedd o dan y Tîm Rheoli (EMRT) mae is-grwpiau penodol ar lefel leol sy'n cydfynd â'r meysydd risg; PPE, Cymuned, Marwolaethau Uchel, Cynllunio ar gyfer yr Ymchwydd a Pharatoi Aseidiadau Effaith (cynnal gwasanaethau allweddol rheng flaen), Iechyd a Diogelwch – Cynllunio ar gyfer y cyfnod adfer o ran defnydd adeiladau. Tracio ac olrhain – cynllun peilot.

Cofrestr Risg

- Mae Cofrestr Risg Covid-19 yn ei lle- mae'n cael ei diweddarau'n wythnosol gan yr EMRT. Mae'n bwysig i broffilio a chysoni gwybodaeth risgiau yn yr adroddiad sefyllfa dyddiol a chyfeirio risgiau ymlaen ar lefel rhanbarthol/Cymru.
- Defnyddir y Gofrestr Risg i flaenoriaethu amser, ymdrech ac adnoddau er mwyn lleihau'r effaith leol.

3.0 Trosolwg o ymateb ar lefel Gwasnaeth

Ceir amlinelliad o ymateb gwasanethau'r Cyngor hyd yma i'r argyfwng yn Atodiad 1. Mae'r sefyllfa yn parhau i newid yn ddyddiol.

4.0 Effaith ariannol

4.1 Mae effaith y pandemig wedi cael dylanwad uniongyrchol ar gyllid y Cyngor ond bydd hefyd yn cael effaith am gyfnod sylweddol yn y dyfodol. Yn y tymor byr, mae'r Cyngor wedi dioddef cost ychwanegol o ddelio â'r pandemig (£52k ym Mawrth a £279k yn Ebrill). Mae'r costau hyn yn cynnwys costau TG ychwanegol er mwyn galluogi pobl i weithio o adref, prynu PPE ychwanegol, lletya pobl digartref, darparu cymorth cymunedol, sefydlu'r Canolfannau Gofal mewn Ysgolion, talu teuluoedd yn lle prydau ysgol am ddim, costau glanhau uwch. Bydd y pethau hyn yn cael eu talu amdanynt gan Lywodraeth Cymru ond disgwyliar y bydd y

costau yn parhau i gynyddu ym Mai a Mehefin gyda'r Cyngor yn gwneud taliadau ychwanegol i gartrefi preswyl a chartrefi nyrsio preifat ac o ganlyniad i'r nifer cynyddol o blant sy'n derbyn taliadau uniongyrchol yn lle prydau ysgol am ddim.

4.2 Mae cau gwasanaethau wedi lleihau lefel incwm y Cyngor gyda £360k wedi ei golli ym mis Ebrill a disgwylir y bydd hyn yn codi i tua £400k y mis yn ystod misoedd yr haf. Mae'r prif ffynonellau incwm a gollwyd yn cynnwys ffioedd canolfannau hamdden, incwm prydau ysgol, incwm meysydd parcio, ffioedd cynllunio ac ati. Yn ogystal, penderfynodd y Pwyllgor Gwaith beidio â chodi rhent ar ddeiliaid Unedau Diwydiannol ac Eiddo Amrywiol ac i beidio â chodi ffioedd angori am y 3 mis cyntaf o'r flwyddyn ariannol. Wrth i'r argyfwng barhau mae lefel yr incwm sy'n cael ei golli yn parhau i godi ac os na fydd gwasanaethau yn mynd yn ôl i'r arfer yn ystod 2020/21 bydd yr incwm a gollwyd yn ffilynau o bunnoedd. Er bod lefel yr incwm sy'n cael ei golli gan y Cyngor yn sylweddol, nid yw mor uchel ag yn rhai Cyngorau eraill yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru wedi cydnabod y bydd yr incwm a gollwyd yn cael effaith sylweddol ar Gyngorau Cymru ac maent wedi cyhoeddi cyllid ychwanegol er nad ydynt eto wedi cytuno sut y bydd y cyllid hwnnw'n cael ei ddosbarthu rhwng y 22 awdurdod.

4.3 Mae cau gwasanaethau wedi golygu gostyngiad yng ngwariant yr awdurdod ar gyfer mis Ebrill ac amcangyfrifwyd bod yr arbediad hwn tua £100k. Y prif feysydd lle'r oedd gwariant wedi lleihau oedd o ran costau fflyd a thalu costau teithio, taliadau is i'r prif gontractwyr (prydau ysgol, gweithredwyr bysiau, cynnal a chadw ffyrdd) costau ynni llai mewn canolfannau hamdden a chostau gweinyddol is mewn swyddfeydd (papur, llungopïo ac ati).

4.4 Gan edrych ychydig ymhellach ymlaen, mae'r pandemig yn amlwg wedi cael effaith ar yr economi a bydd yn achosi mwy o ddiweithdra. Wrth i nifer y bobl di-waith gynyddu, bydd y Cyngor yn derbyn mwy o geisiadau drwy'r Cynllun Gostyngiad yn y Dreth Gyngor. Mae'r gyllideb bresennol yn £6m ac er bod cyfran fawr o hwn wedi'i ariannu drwy'r RSG bydd unrhyw gynydd yn disgyn ar y Cyngor i'w ariannu oni bai fod Llywodraeth Cymru yn darparu cymorth ychwanegol. Ar hyn o bryd, mae'r cynnydd yn nifer yr hawliadau yn isel gyda chynnydd o ddim ond 0.7% mewn achosion rhwng 31 Mawrth 2020 a 8 Mai 2020. Fodd bynnag, mae hwn yn debygol o gynyddu'n sylweddol unwaith y bydd y cynllun furlough yn dod i ben a phan fydd yn rhaid i fusnesau benderfynu a ddylid parhau i gyflogi staff ynteu eu diswyddo.

4.5 Hyd yma, mae lefel y Dreth Gyngor a gasglwyd yn unol â'r blynyddoedd blaenorol, fodd bynnag, nid yw'r Cyngor wedi anfon unrhyw lythyrau atgoffa na wedi dechrau camau cyfreithiol o ran unrhyw ddyledion na dalwyd ym flwyddyn ariannol 2020/21. Fel arfer, bydd y prosesau hyn yn creu ymateb gan drethdalwyr a bydd incwm ychwanegol yn dod i mewn ar ôl i rai o'r prosesau hyn ddechrau. Gan nad oes unrhyw waith adfer wedi ei ymgymryd ag ef, rhagwelir y bydd y lefel o incwm a dderbynnir yn is na'r blynyddoedd blaenorol wrth i ni symud i fisoedd yr haf. Rhagwelir hefyd y bydd mwy o bobl yn mynd i drafferthion ariannol ac yn y pen draw yn cael gorchmynion rhyddhau o ddyled neu'n mynd yn fethdalwyr. Bydd hyn yn cynyddu gwerth y dyledion a fydd yn cael eu dileu ond mae hyn yn annhebygol o effeithio ar gyfrifon y Cyngor tan 2021/22.

5.0 Trefniadau Democrataidd

5.1 Mae Aelodau eisoes wedi cael eu briffio ar y Ddeddf Coronafeirws a'i goblygiadau o ran rhwymedigaethau statudol y Cyngor. Mewn perthynas â chyfarfodydd Pwyllgor, ni fu'n bosibl cynnal busnes yn ôl yr arfer. Mae Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Coronafeirws) (Cyfarfodydd) (Cymru) 2020 yn lleihau'r rhwymedigaethau cyfreithiol ar awdurdodau lleol mewn perthynas â chyfarfodydd, tra'n caniatáu i Aelodau fynychu cyfarfodydd o bell ar gyfer unrhyw gyfarfodydd gofynnol. Yng nghyd-destun y darpariaethau newydd hyn y mae'r Cyngor wedi adolygu amserlen reolaidd y Pwyllgor a pharatoi "Strategaeth ar gyfer

Cyfarfodydd y Pwyllgor" a gymeradwywyd gan arweinwyr y grwpiau ar 12 Mai 2020. Mae hwn yn cynnwys pa waith hanfodol fydd yn cael blaenoriaeth mewn pwyllgorau. Gweler Atodiad 2.

5.2 Cynhaliwyd cyfarfod cyntaf 'o bell' y Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion ar 20 Mai gan ddefnyddio Microsoft Teams ac mae recordiad o'r cyfarfod ar gael ar wefan y Cyngor: <https://ynysmon.public-i.tv/core/portal/webcasts>. Cynhaliwyd y cyfarfod yn llwyddiannus – mae'r Aelodau a'r swyddogion wedi addasu'n gyflym i ddefnyddio Microsoft Teams a chydabyddir fod hwn yn ddatblygiad cadarnhaol gan arwain at y drefn newydd o weithio – y normal newydd. Mae'r gwaith o ddysgu a phrofi dulliau ar gyfer cynnal cyfarfod o bell yn parhau gan gynnwys y ffrydio byw a gwasanaeth cyfieithu.

5.3 Mae bwriad i newid yn ôl yn raddol i gynnal rhai cyfarfodydd o bell yn y tymor byr - cyfarfodydd rheolaidd o'r Pwyllgor Gwaith a Chynllunio a Gorchmynion a'r Cyngor llawn ym mis Medi (i gynnwys Cyfarfod Blyneddol). Fodd bynnag, bydd angen i'r trefniadau gael eu hadolygu'n fisol gan arweinwyr y grwpiau yng ngoleuni'r amgylchiadau ar y pryd ac mae'n bosibl y bydd angen eu haddasu.

6.0 Rhannu Gwybodaeth

Mae rhannu a diweddarau gwybodaeth yn elfen allweddol mewn argyfwng – er mwyn dylanwadu a sicrhau gwybodaeth amserol i'r cyhoedd yn arbennig rhai bregus. Mae wedi bod yn gyfnod heriol o ran ymateb, dehongli gwybodaeth a gweithredu rheoliadau niferus. Mae wedi bod yn gwbl allweddol cyfathrebu'r wybodaeth ddiweddaraf i'r cyhoedd o ran e.e rhwydweithiau rhannu bwyd i rai bregus a chymorth grantiau i'r sector busnes. Sefydlwyd y trefniadau canlynol er mwyn sicrhau llif gwybodaeth, briffio Aelodau a gwybodaeth i drigolion Ynys Môn:

- Diweddariad dyddiol ar gyfer staff ac Aelodau gan y Prif Weithredwr (e-bost).
- Bwletin rheolwyr wythnosol a bwletin llesiant wythnosol i staff
- Cyfarfodydd wythnosol dydd Mawrth a dydd Iau ar gyfer Arweinyddion Grwpiau.
- Cofnodion a chais i bob arweinydd rannu gwybodaeth i'w grwpiau
- Diweddariad dyddiol gan y WLGA i Aelodau yn cael ei gylchredeg (e-bost).
- Cyfarfodydd briffio wythnosol – Aelod Seneddol ac Aelod Cynulliad.
- Cyfarfodydd wythnosol – Cadeirydd BIPBC.
- Cyswllt rheolaidd gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru
- Rhannu gwybodaeth gyda Chynghorau Tref a Chymuned trwy e-bost.
- Pwyslais ar sicrhau bod y wefan y gyfredol ar gyfer y cyhoedd- adran benodol i rannu gwybodaeth am y Covid-19.
- Defnydd helaeth o Teams i ddiweddarau gwybodaeth i'r EMRT gan gynnwys llyfrgell gwybodaeth am yr holl reoliadau/canllawiau.
- Defnydd helaeth o gyfryngau cymdeithasol er mwyn rhannu gwybodaeth a negeseuon allweddol.

- Diweddariadau bob nos ar ymateb y Cyngor i'r argyfwng ar Mon FM
- Rhannu gwybodaeth gyda phartneriaid.
- Datganiadau wasg rheolaidd.
- Cydnabod a diolch am ymroddiad, gwaith staff a phartneriaid allweddol yn rheolaidd.

7.0 Y Cyfnodau Llacio ac Adfer

7.1 Rhagwelir cyfnod sylweddol o amser ble bydd cyfnodau gwahanol o lacio wrth symud tuag at y 'normal nesaf' mewn dull diogel a doeth. Bydd yr amseru, cyflymder (neu arafwch), a natur y llacio'n cael ei yrru gan gyfarwyddiadau a chanllawiau Llywodraeth Cymru. Bydd rôl y Cyngor yn newid eto, wrth baratoi, cefnogi, rheoli, a gorfodi. Fe fydd y cyfnod llacio'n ansicr a heriol, a bydd angen gweithredu'n ddoeth a thrylwyr er mwyn osgoi ymchwydd pellach tuag at ddiwedd y flwyddyn (neu'n gynharach).

7.2 Bydd sawl maes o waith y Cyngor angen sylw wrth symud trwy'r cyfnodau llacio. Wrth addasu a newid y dull o wasanaethu, bydd angen egwyddorion cadarn (a fydd yn blaenoriaethu diogelwch), ynghyd ag asesiadau risg ac effaith fydd yn adnabod ble a sut i lacio'n effeithiol a diogel. Mae'r gwaith yma eisoes wedi dechrau yn edrych ar leoliadau gwaith gwahanol.

Ar 24 Ebrill 2020 cyhoeddodd Llywodraeth Cymru: Arwain Cymru allan o'r pandemig coronafeirws: fframwaith ar gyfer adferiad. <https://llyw.cymru/arwain-cymru-allan-or-pandemig-coronafeirws>. Mae'r fframwaith hwn yn seiliedig ar dri philer:

- Mesurau a thystiolaeth i farnu'r lefelau haint presennol a chyfraddau trosglwyddo coronafeirws yng Nghymru
- Egwyddorion ar gyfer llacio'r cyfyngiadau yn seiliedig ar dystiolaeth wyddonol ac effeithiau cymdeithasol ac economaidd ehangach
- System ar gyfer cadw golwg ar iechyd y cyhoedd ac ymateb i'r sefyllfa, i allu olrhain y feirws drwy Gymru
-

7.2 Ar 15 Mai, ategwyd hyn drwy gyhoeddi 'Llacio'r cyfyngiadau ar ein cymdeithas a'n heconomi: cyhoeddi map ffordd Cymru'. <https://llyw.cymru/llacior-cyfyngiadau-ar-ein-cymdeithas-an-heconomi-cyhoeddi-map-ffordd-cymru>. Yn y ddogfen hon amlinellwyd dull Llywodraeth Cymru o ddatgloi a defnyddio system goleuadau traffig ar draws Cymru. Bydd yn berthnasol i:

- Ailagor ysgolion a chyfleusterau gofal plant
- Gweld teulu a ffrindiau
- Teithio yma ac acw
- Chwarae gemau chwaraeon ac ymlacio
- Gweithio neu gynnal busnes
- Siopa
- Defnyddio gwasanaethau cyhoeddus
- Ymarfer ffydd ac achlysuron arbennig

7.3 Fodd bynnag, mae Prif Weinidog Cymru wedi tynnu sylw at y ffaith ei bod yn hanfodol i ni gydnabod nad argyfwng tymor byr mo hwn. Mae'n debygol, hyd nes y ceir brechlyn neu

driniaethau effeithiol, y bydd yn rhaid i ni fyw gyda'r clefyd yn ein cymdeithas a cheisio rheoli ei ymlediad a lliniaru ei effeithiau.

7.4 At hynny, wrth i ni ragweld y posibilrwydd o ail don o'r feirws yn ddiweddarach yn y flwyddyn ar sail modelu presennol (gyda phwysau ychwanegol y gaeaf) bydd angen adlewyrchu hyn mewn cynlluniau argyfwng sifil.

7.5 Mae'r Grŵp Cydgysylltu Strategol (SCG) wedi cydnabod nad yw'r broses o bontio rhwng yr argyfwng presennol a rheoli'r normal newydd yn rhywbeth y mae ateb cyflym iddo, a bydd angen trefn gyfochrog am gyfnod eithaf sylweddol a fydd yn cyd-fynd â strategaethau Llywodraeth Cymru a Prydain. Yn ei gyfarfod ar 27 Mai 2020 fe gymeradwyodd Bwrdd Arweinyddiaeth Gogledd Cymru y dylid sefydlu Grŵp Cydweithredol Rhanbarthol gyda'r nod o baratoi strategaeth adfer rhanbarthol gan ddefnyddio strwythurau rhanbarthol presennol i gyflawni'r gwaith adferol. Byddai hyn yn cynnwys swyddogaethau'r byrddau gwasanaethau cyhoeddus. Bydd y Grŵp Cydweithredol Rhanbarthol yn atebol i Lywodraeth Cymru a Bwrdd Arweinyddiaeth Gogledd Cymru.

7.6 O ystyried natur y pandemig Covid-19, a'i effeithiau, bydd y strategaeth adferiad yn canolbwyntio ar y meysydd strategol canlynol:

- Iechyd, iechyd cyhoeddus a gofal cymdeithasol
- Gwydnwch cymunedol, bregusrwydd ac unigedd, lles a thlodi
- Economi a busnes

8.0 Ail gydbwyso'r Cyngor - Argyfwng, Busnes Arferol ac Adferiad

8.1 Mae'n amlwg y bydd angen i flaenoriaethau'r Cyngor yn y tymor byr barhau i ganolbwyntio ar 3 maes allweddol:

- Parhau i ganolbwyntio ar reoli effaith y pandemig Covid-19
- Cynnal busnes yn ôl yr arfer orau y gallwn.
- Rheoli'r cyfnod datgloi, paratoi a gweithredu cynlluniau adfer.

8.2 Bydd rheoli'r normal newydd yn ffocws allweddol i'r Cyngor a bydd angen cysondeb rhwng ymyriadau lleol â blaenoriaethau rhanbarthol/cenedlaethol. Bydd rhaid hefyd adnabod y gwersi ac ymarfer da sydd wedi dod allan o'r argyfwng er mwyn eu gwreiddio yn y ffordd newydd o weithio er mwyn bod yn fwy effeithiol ac effeithlon. Mae rhaglen waith ar gyfer adfer yn cael ei datblygu gan gynnwys y defnydd diogel o eiddo'r Cyngor yn ystod llacio cyfyngiadau.

8.3 Argymhellir bod yr Uwch Dîm Arwain yn adrodd ar gynnydd i'r ddau Fwrdd Rhaglen sefydlog a bod aelodaeth yn cael ei hymestyn i gynnwys Arweinwyr Grwpiau er mwyn cryfhau atebolrwydd.

8.4 O ran busnes arferol yn ystod cyfnod yr argyfwng, sefydlwyd trefniadau i bob Pennaeth Gwasanaeth ddiweddarau rhaglenni gwaith yn fisol i bwrpas monitro gan yr UDA / Penaethiaid Gwasanaeth. Mae sawl maes gwaith wedi'i addasu er mwyn gweithredu'n ddiogel ac effeithiol, tra bod eraill wedi'u hatal am y tro oherwydd y peryglon i staff a defnyddwyr.

Atodiad 1

Gwasanaethau Cymdeithasol

Diweddariad ar Gynnydd

- **PPE** – Bu'r gallu i gael cyflenwad digonol o offer PPE i'r safon angenrheidiol yn her sylweddol yn genedlaethol a hefyd yn lleol yn ystod wythnosau cyntaf y pandemig. Rydym bellach yn defnyddio PPE ar lefel 3 gan fod lefelau cyflenwi wedi gwella. Mae ansawdd, digonolrwydd a dibynadwyedd yn parhau i fod yn fater o bryder yn lleol, rhanbarthol ac yn genedlaethol. Bu sawl swyddog ar draws yr awdurdod yn cefnogi'r ymdrechion PPE.
- **Profi**- Mae diffyg gallu i brofi wedi bod yn her eithriadol, ond bellach mae proses gadarn yn ei lle i dderbyn cyfeiriadau ar gyfer profi gweithwyr allweddol.
- **Cartrefi Gofal**- Mae proses o gasglu data ar nifer yr achosion mewn cartrefi gofal yn bodoli, ac mae mesurau mewn lle ar gyfer cyfyngu ar ledaeniad y firws.
- Un o risgiau'r Cyngor yw gallu i staffio'r cartrefi gofal wrth i niferoedd o achosion gynyddu'n gyffredinol. Mae trefniadau yn cael eu rhoi yn eu lle er mwyn cael cynllun wrth gefn i liniaru sefyllfa o fethiant i staffio'n ddigonol.
- **Llythyrau cysgodi**- tracio ac ymateb i i lythyrau cysgodi, cyfanswm o 3398 o lythyrau, ac wedi llwyddo i gysylltu â 3292 ohonynt i gynnig cefnogaeth, gyda threfniadau yn eu lle i ymweld wyneb yn wyneb â'r rhai na lwyddwyd i gysylltu â nhw. Bydd y ffrwd gwaith hwn yn parhau yn unol â disgwyliadau cenedlaethol.
- **Cefnogi Teuluoedd Bregus** – Mae'r gwasanaeth wedi bod mewn cysylltiad â phlant bregus dros y cyfnod, ac wedi dosbarthu pecynnau gweithgareddau a lles i'r plant. Mae'r gwasanaeth wedi bod yn cefnogi rhieni sy'n ei chael yn anodd yn ystod y cyfnod, ac wedi bod mewn cyswllt rheolaidd â nhw. Er hyn, mae pryder bod nifer isel o gyfeiriadau i'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd. Mae'r cyfeiriadau'n cael eu monitro'n ddyddiol, a gweithredwyd yr ymgyrch "Llygaid a Chlustiau" mewn ymateb i hyn.
- Rhoi gweithdrefnau Diogelu dros dro ar waith yn ystod wythnos 2 yn nodi'r safonau ymarfer.
- Parhau i fodloni'r holl Ddyletswyddau Statudol a'r Dangosyddion Perfformiad a'r Data.
- Gweithio a herio partneriaid mewn modd priodol pan fo angen.
- Derbyn adroddiadau manwl rheolaidd gan bob maes gwasanaeth – manylion gweithgareddau achosion, thema a llesiant staff.

- Cynllunio ar gyfer ymchwydd posibl yn niferoedd yr atgyfeiriadau dros y misoedd i ddod.

Themâu wrth Symud Ymlaen

1. Pwyslais yn parhau ar ymateb i lythyrau cysgodi ychwanegol a chysylltu â'r unigolion hyn.
2. Parhau i weithredu'r trefniadau profi a chasglu canlyniadau.
3. Ffocws parhaus ar fodelu capasiti a staffio mewn cartrefi gofal.
4. Mynd i'r afael â gostyngiad yn nifer y cyfeiriadau i'r Gwasanaeth Plant.

Addysg

Diweddariad ar Gynnydd

Caewyd adeiladau ysgolion Môn ar 20 Mawrth, ac ers hynny mae addysgu plant a phobl ifanc wedi parhau o bell, gyda gwaith sylweddol wedi'i wneud o ran cefnogi penaethiaid a'u diweddaru am y sefyllfa yn rheolaidd.

Drwy gydweithio effeithiol rhwng y Cyngor a'r ysgolion (cyfarfodydd rheolaidd gyda Fforymau Strategol Penaethiaid) llwyddwyd i:

Sefydlu canolfannau gofal ar gyfer plant gweithwyr allweddol a phlant bregus ym mhob dalgylch, gyda model hyblyg yn ymateb i ofynion lleol yn weithredol – 8am–5pm, 5 diwrnod yr wythnos a darpariaeth dros y penwythnos pe byddai angen;

Darparu a danfon pecyn bwyd i blant sy'n deilwng i dderbyn cinio ysgol am ddim – hyn wedi esblygu gyda'r mwyafrif o deuluoedd bellach yn derbyn taliad uniongyrchol o £19.50 yr wythnos i gyfrif banc – y gweddill yn parhau i dderbyn pecyn bwyd;

Sicrhau bod plant a phobl ifanc yr ynys yn cael eu **haddysgu o bell** gan ddefnyddio amryw o lwyfannau digidol gyda gofynion a chanllawiau clir wedi eu cytuno o ran elfennau diogelu;

Cytuno ar **ffordd effeithiol o weithredu** rhwng y Gwasanaeth Dysgu, y Tîm Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad, y Tîm Plant a rhanddeiliaid mewn ysgolion er mwyn sicrhau ein bod yn cadw cyswllt rheolaidd gyda'r plant bregus, gan roi ffocws penodol i elfennau lles a lles meddyliol;

Diweddaru a chadw cyswllt gyda'n rhanddeiliaid allweddol, e.e. Llywodraeth Cymru, Estyn, GwE, undebau, a llywodraethwyr;

Dechrau cynllunio ar gyfer "ail-agor ysgolion" yn unol ag arweiniad a chanllawiau Llywodraeth Cymru - mae grŵp gweithredol rhanbarthol ac is-grŵp lleol yn weithredol.

Themâu Wrth Symud Ymlaen

Pwyslais parhaus ar y meysydd canlynol:

1. Lles plant a phobl ifanc
2. Y gweithlu gan gynnwys lles yn gyffredinol
3. Darpariaeth ar gyfer disgyblion a theuluoedd bregus - gan gynnwys Prydau ysgol am ddim/taliadau uniongyrchol
4. Parhad dysgu a chynllunio addysgu o bell effeithiol
5. Cynllunio a modelu ar gyfer “ailagor adeiladau ysgolion”
6. Cyfathrebu yn effeithiol gyda rhanddeiliaid.

Gwasanaeth Tai

Diweddariad ar Gynnydd

Gwaith Cynnal a Chadw- Gohiriwyd yr holl waith cynnal a chadw ar ddechrau'r pandemig, ond mae'r gwasanaeth bellach wedi ailgydio yn y trefniadau gwaith cynnal a chadw brys gan ddilyn y Canllawiau a'r Rheoliadau cenedlaethol.

Cefnogi unigolion bregus yn y gymuned- Mae'r gwasanaeth wedi darparu cefnogaeth i unigolion bregus yn y gymuned drwy gyfrwng y banciau bwyd, darparu gwasanaeth siopa a chasglu presgripsiynau i unigolion sy'n cysgodi, a chysylltu ag unigolion sy'n byw ar eu pen eu hunain. Sefydlwyd dau fanc bwyd newydd mewn ymateb i'r galw cynyddol. Mae rhwydwaith o 595 o wirfoddolwyr sy'n gweithredu mewn 36 tîm ar draws yr ynys, sy'n ymgymryd â'r gwaith hwn o ddarparu cefnogaeth gymunedol. Mae dull llywodraethiant a monitro effeithiol wedi ei greu, mewn partneriaeth gyda Menter Môn a Medrwn Môn.

Cefnogi'r Digartref- Mae cynnydd sylweddol wedi bod yn nifer y digartref, ac mae'r gwasanaeth wedi mynd ati'n rhagweithiol i'w cefnogi drwy eu lleoli mewn llety argyfwng, a drwy gyflwyno cabanau ar gyfer unigolion digartref ar safle Plas Penlan.

Diogelwch Cymunedol- Adroddiadau wythnosol yn cael eu paratoi; adroddiad Cynhwysiad Cymunedol sy'n rhoi sicrwydd i'r Cyngor bod trefniadau cadarn yn eu lle yn y maes hwn, ac adroddiadau monitro tensiwn. Mae'r Tîm wedi gweithio'n llwyddiannus mewn partneriaeth gyda Heddlu Gogledd Cymru er mwyn datrys ac osgoi unrhyw densiynau lleol sydd wedi bod yn waith hanfodol yn ystod yr argyfwng wrth i'r achosion gynyddu'n sylweddol.

Themâu wrth Symud Ymlaen

1. Pryder parhaus bod gostyngiad o 25% yn nifer y cyfeiriadau trais yn y cartref dros yr wythnosau diwethaf, cydweithio gyda Gorwel, a Heddlu Gogledd Cymru i ymdrin â hyn
2. Parhau â'r trefniadau rhwydwaith o wirfoddolwyr i gefnogi unigolion bregus.
3. Parhau i ddatblygu darpariaeth i gefnogi unigolion digartref yn ystod y pandemig.

Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo
Diweddariad ar Gynnydd
<p>Trefniadau Gwastraff- Gwaith o flaenoriaethu'r gwasanaethau mwyaf hanfodol mewn ymgynghoriad â Biffa, a phenderfyniad i barhau i gasglu gwastraff domestig ar lefel arferol heblaw am gasglu gwastraff swmpus a chyfnewid biniau wedi'u difrodi, ac adleolwyd staff er mwyn cyflawni hyn. Caewyd y Canolfannau Ailgylchu ond mae Canolfan Ailgylchu Penhesgyn wedi ailagor i'r cyhoedd ers 2 Mehefin, gyda chynllun rheoli traffig mewn lle, a system i archebu slot drwy AppMon ymlaen llaw. Rhoddwyd trefniadau mewn lle i'r gwasanaeth ailddechrau casglu gwastraff swmpus o 26 Mai ymlaen.</p> <p>Priffyrdd- Daeth holl waith cynnal a chadw priffyrdd i stop ar ddechrau'r argyfwng, ond bellach mae gwaith cynnal priffyrdd wedi ailddechrau, gydag is-gontractwyr wedi dychwelyd i weithio ar waith hanfodol megis lladd chwyn, gwaith draenio a thrwsio llwybrau.</p> <p>Eiddo- Ymatebwyd i ganllawiau newydd drwy gau meysydd parcio arfordirol, llwybrau arfordirol, parciau a thraethau, gydag arwyddion yn cael eu harddangos i nodi hynny. Mae'r gwasanaeth yn asesu opsiynau posibl er mwyn gwneud adeilad y Pencadlys ac adeiladau eraill yn fwy diogel ac addas o ran sicrhau pellter cymdeithasol rhwng desgiau, arwyddion, systemau cerdded un ffordd ayyb.</p>
Themâu wrth Symud Ymlaen
<ol style="list-style-type: none"> 1. Parhau i gynnal trefniadau casglu ac ailgylchu gwastraff gan gynnwys casglu gwastraff swmpus. 2. Monitro cynllun ailagor Canolfan Ailgylchu Penhesgyn (cyfnod Adfer). 3. Parhau â'r strwythur o ailddechrau rhaglenni cyfalaf yn rhannol gan gadw at y Canllawiau Cenedlaethol.

Adnoddau
Diweddariad ar Gynnydd
<p>Ceisiadau Grantiau- Mae'r gwasanaeth wedi sefydlu trefn newydd er mwyn prosesu a thalu ceisiadau grantiau busnes ar ran Llywodraeth Cymru, a hyd yn hyn £17.7m yw cyfanswm y taliadau sydd wedi'u gwneud i 1,518 o fusnesau ar yr Ynys. Mae cydweithio da wedi digwydd â'r Uned Datblygu Economaidd er mwyn ymgysylltu, cynghori, a rhannu gwybodaeth gyda busnesau lleol yn amserol ac yn effeithiol.</p> <p>Taliadau Uniongyrchol Cinio Ysgol am Ddim- Mae'r gwasanaeth yn prosesu taliadau cinio ysgol am ddim yn wythnosol, gyda chyfartaledd wythnosol o 1,489 daliadau, gwerth £29,035 yn cael eu prosesu, yn ogystal â phecynnau bwyd i nifer fechan o blant. Mae cydweithio da yn digwydd gyda'r Gwasanaeth Dysgu.</p> <p>Gwaith arferol- Mae gwaith arferol y gwasanaeth wedi parhau drwy gydol yr argyfwng gyda staff yn gweithio o adref yn prosesu taliadau'r dreth gyngor ayyb, ac nid oes newid sylweddol wedi bod i'r modd y mae'r gwasanaeth yn gweithredu yn sgil yr argyfwng.</p>

Themâu wrth Symud Ymlaen

1. Parhau i brosesu grantiau cefnogi busnes.
2. Parhau i ryddhau taliadau uniongyrchol ar gyfer prydau ysgol am ddim.
3. Monitro parhaus o gyflwr ariannol a balansau'r Cyngor.

Busnes y Cyngor a Chyfreithiol

Diweddariad ar Gynnydd

Llyfrgell o Ganllawiau a Rheoliadau COVID-19- Mae'r gwasanaeth wedi bod yn diweddar Llyfrgell o Ganllawiau a Rheoliadau Llywodraeth Cymru, yn eu dadansoddi, ac yn ystyried eu goblygiadau ar wasanaethau'r Cyngor. Bu i'r gwasanaeth baratoi ymateb i ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar ganllawiau i gyfarfodydd y Cyngor a'i bwyllgorau o dan fesurau'r Ddeddf Coronafeirws.

Strategaeth Cyfarfodydd Pwyllgorau- Yn sgîl derbyn Rheoliadau Llywodraeth Cymru ar gynnal cyfarfodydd Pwyllgorau o bell, mae Strategaeth Cyfarfodydd Pwyllgorau'r Cyngor wedi ei chreu ar gyfer y cyfnod hyd at 30 Ebrill 2021 sy'n adnabod pa eitemau statudol sy'n rhaid iddynt fynd gerbron un o Bwyllgorau'r Cyngor.

Canllawiau ar Gyfarfodydd o Bell- Mae'r canllawiau lleol wedi'u cyhoeddi, yn dilyn cyfnod o ymgynghori arnynt gyda Swyddogion ac Aelodau Etholedig. Yn unol â'r gofyniad statudol i barhau i gynnal rhai Pwyllgorau gorfodol o bell, cynhaliwyd cyfarfod cyntaf rhithiol y Pwyllgor Cynllunio ar 20 Mai, 2020 yn dilyn hyfforddiant pwrpasol. Yn sgîl y cyfarfod hwn, penderfynwyd parhau â'r arfer o gynnal cyfarfodydd o'r Pwyllgor Cynllunio yn fisol o fis Gorffennaf ymlaen.

Cofnodi a Thracio Gweithredoedd- Mae aelodau o staff Adran Busnes y Cyngor wedi bod yn cofnodi cyfarfodydd dyddiol yr EMRT a chyfarfodydd brys eraill sy'n cael eu cynnal mewn ymateb i'r argyfwng, ac yn tracio camau gweithredu sy'n deillio o'r cyfarfodydd ar feddalwedd 4action.

Themâu wrth Symud Ymlaen

1. Parhau i weithredu'r Strategaeth Cynnal Cyfarfodydd o Bell.
2. Diweddarau a monitro'r Llyfrgell Canllawiau a Rheoliadau.
3. Parhau â'r broses o dracio a diweddarau camau gweithredu allweddol drwy feddalwedd 4action.

Adnoddau Dynol, Trawsnewid a Chyfathrebu

Diweddariad ar Gynnydd

Strategaeth Gyfathrebu – Gwaith effeithiol a rhagweithiol wrth lunio datganiadau i'r wasg yn rheolaidd ar amryw o agweddau a newidiadau i wasanaethau'r Cyngor yn sgîl yr

argyfwng presennol. Maent wedi rhannu negeseuon pwysig ynglŷn â'r angen a'r pwysigrwydd o aros adref, cadw draw o'r Ynys, a pharhau i amddiffyn y GIG ar y cyfryngau cymdeithasol, yn ogystal â rhannu negeseuon cyrff eraill. Mae cyfryngau cymdeithasol y Cyngor wedi cael eu defnyddio i'r eithaf, wrth gydweithio â phartneriaid i sicrhau bod negeseuon allweddol yn gyson ac yn amserol. Mae aelod o'r tîm wedi bod yn rhannu negeseuon a gwybodaeth bwysig ar MonFM yn ddyddiol hefyd, yn ogystal â chreu taflenni gwybodaeth i drigolion nad ydynt ar y cyfryngau cymdeithasol.

Trefniadau Adleoli Staff- Mae'r Adran Adnoddau Dynol wedi bod yn casglu data staffio yn ddyddiol er mwyn gallu cynllunio'r gweithlu ac adleoli staff yn ôl y galw er mwyn sicrhau parhad gwasanaethau rheng flaen hanfodol yn wyneb yr argyfwng. Maent wedi rhoi proses adleoli corfforaethol yn ei lle er mwyn paru sgiliau staff gyda gofynion gwasanaethau sydd dan bwysau. Mae cronfa ddata wedi'i sefydlu er mwyn adnabod sgiliau allweddol sydd eu hangen, gyda gwasanaethau unigol yn bwydo eu gofynion i'r gronfa ddata.

Mae modiwlau gofal wedi cael eu lansio ar *Learning Pool* ar gyfer staff fydd yn ymgymryd â gwaith gofal dros dro mewn ymateb i'r pwysau staffio yn y maes. Mae diweddariadau wythnosol yn cael eu hanfon i Reolwyr drwy Newyddlen Rheolwyr, a modiwlau a gwybodaeth am faterion iechyd a lles i holl staff y Cyngor yn cael eu rhannu er mwyn cefnogi staff.

Casglu data- Mae staff Trawsnewid wedi bod yn rhagweithiol iawn wrth gasglu data o ran pob agwedd yn ymwneud â COVID-19, ac mae dangosfwrdd wedi'i ddatblygu i'r perwyl hwn.

TG a Threfniadau Gweithio o Bell- Mae'r Gwasanaeth wedi rhoi strwythurau a systemau yn eu lle er mwyn caniatáu i holl staff y Cyngor allu gweithio o bell, gan gynnwys meddalwedd Microsoft Teams sy'n gyfrwng i rannu gwybodaeth ymysg staff y Cyngor, dogfennau a chynnal cyfarfodydd rhithiol. Gyda gofyniad bellach i gynnal cyfarfodydd o Bwyllgorau o bell, mae'r tîm wedi bod yn arbrofi gyda'r agwedd o gynnig cyfieithu ar y pryd mewn cyfarfodydd.

Cefnogi Plant Bregus- Mae'r tîm wedi bod yn gweithio'n ddygn ar ddiweddarau gliniaduron y Cyngor nad ydynt yn cael eu defnyddio mwyach er mwyn i blant nad oes ganddynt fynediad at offer TG yn eu cartrefi allu cwblhau gwaith cartref a pharhau â'u haddysg o bell.

System Ar-lein y Ganolfan Ailgylchu- Mae system ar-lein wedi cael ei datblygu er mwyn trefnu slot yn y ganolfan ailgylchu (Penhesgyn) sy'n gwneud ailagor y ganolfan yn ddiogel ac effeithiol yn bosibl.

Themâu wrth Symud Ymlaen:

1. Parhau i weithredu Strategaeth Gyfathrebu gadarn yn fewnol ac yn allanol.
2. Datblygiad parhaus o is-adeiladwaith TG y Cyngor er mwyn cwrdd ag anghenion busnes y Cyngor.
3. Gwytnwch a chapasiti y gwasanaeth TG.
4. Parhau â'r broses o adleoli staff yn ôl yr angen er mwyn lliniaru unrhyw bwysau ar wasanaethau rheng flaen y Cyngor.

Rheoleiddio, Datblygiad Economaidd, a Gwarchod y Cyhoedd

Diweddariad ar Gynnydd

Effeithiau economaidd- Mae'r Gwasanaeth wedi bod yn cysylltu'n weithgar â busnesau lleol i ddeall yn well y materion a'r heriau a wynebir ac i gynnig cymorth a chyfarwyddyd. Defnyddiwyd y wybodaeth a'r dystiolaeth a gasglwyd, i lywio a dylanwadu ar drafodaethau gyda Llywodraeth Cymru a'r DU i sicrhau bod dealltwriaeth lawn o fusnesau Ynys Môn a bod dulliau cefnogi cenedlaethol yn cael eu cynllunio a'u mireinio i fynd i'r afael â'r rhain. Mae'r Gwasanaeth wedi cymryd rhan mewn cyfarfodydd Rhanbarthol wythnosol ac yn paratoi adroddiadau effaith economaidd wythnosol i sicrhau bod y Cyngor yn deall ac yn ymwybodol o natur a graddfa'r effeithiau economaidd-gymdeithasol y pandemig – yn ogystal â nodi blaenoriaethau y dyldi canolbwyntio arnynt yn ystod y cyfnod adfer.

Cefnogi Busnesau- Mae'r gwasanaeth yn parhau i gefnogi busnesau sydd ar gau o ganlyniad i'r argyfwng, ac yn prosesu a dyrannu grantiau Arfor, Covid-19, a'r Gronfa Gwydnwch Economaidd i fusnesau cymwys.

Porthladd Caergybi- Lleisiwyd pryderon ynghylch hyfywedd masnachol y cwmnïau fferi yn ystod y pandemig, yn arbennig effaith gostyngiad mewn lefelau cludiant a nifer y teithiau, a'r effeithiau (uniongyrchol ac anuniongyrchol) ar gyflogaeth leol. Mae'r Dirprwy Brif Weithredwr a'r Gwasanaeth wedi parhau i gynnal amrywiol drafodaethau gyda phrif randdeiliaid i sicrhau bod pwysigrwydd y Porthladd yn y tymor hir a byr yn cael ei gydnabod a gweithio gyda'r ddwy Lywodraeth i geisio sicrhau pecyn Cymorth priodol gan Lywodraeth y DU.

Cydweithio â'r Bwrdd Iechyd a'r Ysbyty Maes- Mae'r gwasanaeth wedi cynorthwyo'r Bwrdd Iechyd i ail-leoli gwasanaethau dros dro mewn ymateb i'r argyfwng, gan gynnwys adran Ffisiotherapi Ysbyty Penrhos Stanley i Ysbyty Cefni, a Gwasanaethau Bydwagedd i Ganolfannau Hamdden Plas Arthur a Chaergybi. Mae'r gwasanaeth wedi chwarae rhan greiddiol wrth sefydlu'r Ysbyty Enfys.

Tîm Olrhain Cyswllt- Mae'r gwasanaeth yn ymwneud â'r ymdrechion lleol a rhanbarthol i sefydlu tîm olrhain cyswllt ac yn cymryd rhan mewn peilot cenedlaethol ochr yn ochr ag Iechyd Cyhoeddus Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr er mwyn cyfyngu ar ledaeniad y firws, gyda'r tîm yn weithredol ers 26 Mai.

Cynyddu Capasiti'r Gwasanaeth Cofrestryddion- Yn sgîl galw cynyddol parhaus ar y Gwasanaeth Cofrestru, mae capasiti ychwanegol yn cael ei greu drwy'r broses adleoli er mwyn ymateb i'r galw hwn, gyda hyfforddiant pwrpasol yn cael ei ddarparu i'r staff hyn.

Cydymffurfiaeth â Chanllawiau- Mae'r tîm wedi bod yn gweithio ar sicrhau cydymffurfiaeth â'r canllawiau a'r rheoliadau newydd yn sgîl y Ddeddf Coronafeirws, ac wedi bod yn ymgymryd â rôl gorfodi o ran cau adeiladau a lleoliadau, ac yn delio â nifer o alwadau a chwynion am fusnesau neu leoliadau nad ydynt yn cydymffurfio â'r Ddeddf. Mae perthynas dda yn bodoli rhwng y gwasanaeth â Heddlu Gogledd Cymru, ac maent yn monitro'r sefyllfa'n ofalus ac yn barhaus. Bydd angen i'r gwasanaeth ymgymryd â gwaith monitro cadarn i sicrhau bod adnoddau ar gael i ymateb i ymchwiliadau rheoli *outbreak* yn ogystal â llacio rheoliadau cyfyngiadau symud (*lockdown*) a allai greu rhagor o waith i'r tîm.

Iechyd yr Amgylchedd- Mae Swyddogion Iechyd yr Amgylchedd wedi bod yn cysylltu'n agos iawn â Gwasanaethau Cymdeithasol ac Iechyd Cyhoeddus Cymru i fonitro unrhyw

achosion a amheuir ac achosion wedi'u cadarnhau mewn Cartrefi Preswyl. Mae'r gwasanaeth wedi bod darparu hyfforddiant rheoli haint i Gartrefi Preswyl ar yr Ynys, ac wedi bod yn gweithio'n agos â Chartrefi Gofal penodol sydd wedi profi achosion o'r firws er mwyn ceisio cyfyngu ei ledaeniad.

Marwolaethau Niferus – Swyddogion Gwarchod y Cyhoedd wedi cyfrannu at ddatblygiad cynllun rhanbarthol ar gyfer trefniadau o ran marwolaethau niferus. Yn benodol, mae'r swyddogaeth wedi cydweithio ag awdurdodau eraill a gwasanaethu brys i ddylunio ac adeiladu marwly dros dro ym Mochdre ar gyfer y rhanbarth. Mae'r gwasanaeth hefyd wedi bod yn cydweithio'n agos ag ymgymrwyr angladdau lleol er mwyn paratoi gofynion a thrafod pryderon o ran capasiti, staffio a chyflenwadau PPE.

Themâu wrth Symud Ymlaen

1. Sicrhau bod cynlluniau adfer cenedlaethol a rhanbarthol yn galluogi busnesau ac economi'r Ynys i ffynnu unwaith eto gan gynnwys ymyraethau cenedlaethol ar gyfer diogelu Porthladd Caergybi.
2. Parhau i ddatblygu'r trefniadau olrhain cysylltiadau yn unol â'r disgwyliadau cenedlaethol a'r fframwaith rhanbarthol.
3. Cynnal capasiti digonol yn y gwasanaeth Cofrestryddion i fodloni anghenion busnes.
4. Sicrhau trefniadau gwydn wrth baratoi manau cyhoeddus yn sgil llacio'r cyfyngiadau symud.
5. Parhau i addasu trefniadau mewnol i gwrdd â gofynion gorfodaeth Covid-19.
6. Sicrhau capasiti ac arbenigedd staffio digonol ar gyfer Tîm Iechyd yr Amgylchedd.

CRYNODEB O'R STRATEGAETH AR GYFER CYFARFODYDD PWYLLGOR HYD AT 30 EBRILL 2021

PWYLLGOR (Fel y nodir ef yn y Cyfansoddiad)	PENDERFYNIAD YR ARWEINYDDION GRŴP AR 12.05.2020
Pwyllgor Cynllunio a Gorchmynion	- Cyfarfodydd i'w trefnu, trwy fynychu o bell, ar sail fisol yn dechrau ym mis Gorffennaf, 2020.
Pwyllgor Apeliadau	- Cyfarfodydd i'w cynnal, trwy fynychu o bell, dim ond pan fo angen
Pwyllgor Apeliadau Ysgol - Gwahardd a Derbyn Disgyblion	- Cyfarfodydd i'w cynnal dim ond pan fo angen - Nid yw darpariaethau mynychu o bell yn berthnasol ar hyn o bryd. Gall hyn newid (os bydd Gweinidogion Cymru yn pasio Rheoliadau pellach).
Gwasanaethau Cymdeithasol - Pwyllgor Apeliadau	- Cyfarfodydd i'w cynnal, trwy fynychu o bell, dim ond pan fo angen
Pwyllgor Safonau	- Un cyfarfod cyffredin i'w gynnal, trwy fynychu o bell, cyn 30 Ebrill 2021 - Os cyfeirir achos i'r Pwyllgor gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, trefnir cyfarfodydd - Os derbynnir cais am ganiatâd arbennig, trefnir cyfarfod(ydd)- - Adroddiad Blynyddol 2019/2020 i'w gyflwyno i Gyfarfod Cyffredinol Blynyddol y Cyngor (8 Medi 2020)
Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu	- Un cyfarfod cyffredin i'w gynnal, trwy fynychu o bell, cyn 30 Ebrill 2021, i gynnwys, ar y lleiaf, yr adroddiad blynyddol gan y gwasanaeth archwilio mewnol - Cyfarfodydd pellach i'w trefnu yn unol â gofynion y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151, i ddelio â materion gan gynnwys: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Adolygu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol cyn i'r Cyngor ei gymeradwyo ▪ Gwybodaeth i'w chynnwys yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ▪ Côt Ymarfer Rheoli'r Trysorlys ▪ Adolygiad o'r Polisi Rheoli'r Trysorlys - Adroddiad Blynyddol 2019/2020 i'w gyflwyno i Gyfarfod Cyffredinol Blynyddol y Cyngor (ar 8 Medi 2020)
Pwyllgor Penodi	- Cyfarfodydd i'w cynnal, trwy fynychu o bell, dim ond pan fo angen
Pwyllgor Trwyddedu	- Cyfarfodydd i'w cynnal, trwy fynychu o bell, dim ond pan fo angen
Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd	- Cyfarfodydd i'w cytuno â Chyngor Sir Gwynedd. Yn cael ei drafod ar hyn o bryd rhwng swyddogion

CRYNODEB O'R STRATEGAETH AR GYFER CYFARFODYDD PWYLLGOR HYD AT 30 EBRILL 2021

PWYLLGOR (Fel y nodir ef yn y Cyfansoddiad)	PENDERFYNIAD YR ARWEINYDDION GRŴP AR 12.05.2020
Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd	<ul style="list-style-type: none"> - Un cyfarfod cyffredin i'w gynnal, trwy fynychu o bell, cyn 30 Ebrill 2021 - Adroddiad Blynyddol 2019/2020 i'w gyflwyno i Gyfarfod Cyffredinol Blynyddol y Cyngor (8 Medi 2020)
Pwyllgor Ymchwilio	<ul style="list-style-type: none"> - Cyfarfodydd i'w cynnal, trwy fynychu o bell, dim ond pan fo angen
Pwyllgor Disgyblu	<ul style="list-style-type: none"> - Cyfarfodydd i'w cynnal, trwy fynychu o bell, dim ond pan fo angen
Pwyllgorau Sgriwtini	<ul style="list-style-type: none"> - Sylwadau cyffredinol: Mae'r drefn galw i mewn, a'r hawl i alw cyfarfodydd arbennig, yn aros yr un fath, felly mae'n bosib y bydd angen cyfarfodydd er mwyn delio â cheisiadau o'r fath.
Pwyllgor Sgriwtini - Corfforaethol	<ul style="list-style-type: none"> - Gosod y Gyllideb Gorfforaethol - amserlen i'w threfnu yn unol â'r gofynion Cyfansoddiadol ac yn ddarostyngedig i gyngor y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 - Unrhyw gyfarfodydd ychwanegol i'w trefnu, trwy fynychu o bell, yn ddarostyngedig i ofynion y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd, yn unol â phenderfyniad y Pwyllgor mewn perthynas â'i raglen waith, ac unrhyw ganllawiau gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, a gall gynnwys (nid yn ofyn statudol ar gyfer y Pwyllgor hwn ond rhaid iddynt fynd i'r Cyngor llawn): <ul style="list-style-type: none"> o Adroddiad Blynyddol Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol (cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol) o Adroddiad Blynyddol ar Gwynion Gwasanaethau Cymdeithasol (cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol)
Pwyllgor Sgriwtini – Partneriaeth ac Adfywio	<ul style="list-style-type: none"> - Eistedd fel Panel Trosedd ac Anhrefn - i adolygu / craffu ar benderfyniadau a wnaed a'r camau a gymerwyd gan awdurdodau cyfrifol mewn perthynas â'u swyddogaethau trosedd ac anhrefn - cyn 12 Tachwedd 2020 - Adroddiad Cynnydd gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus - i'w ystyried cyn 11 Mawrth 2021 - Adroddiad Blynyddol gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus - i'w ystyried cyn 30 Ebrill 2021 - Unrhyw gyfarfodydd ychwanegol i'w trefnu, trwy fynychu o bell, yn ddarostyngedig i ofynion y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd, yn unol â phenderfyniad y Pwyllgor mewn perthynas â'i raglen waith, ac unrhyw ganllawiau gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, a gall gynnwys (nid

CRYNODEB O'R STRATEGAETH AR GYFER CYFARFODYDD PWYLLGOR HYD AT 30 EBRILL 2021

PWYLLGOR (Fel y nodir ef yn y Cyfansoddiad)	PENDERFYNIAD YR ARWEINYDDION GRŴP AR 12.05.2020
	yn ofyn statudol ar gyfer y Pwyllgor hwn ond rhaid iddynt fynd i'r Cyngor llawn) <ul style="list-style-type: none"> ○ Adroddiad blynyddol Bwrdd Partneriaeth Gogledd Cymru (cyn 11 Gorffennaf 2020) ○ Adroddiad blynyddol Bwrdd Diogelu Gogledd Cymru (cyn 4 Chwefror 2021)